RAPORT OMAWIAJĄCY WYNIKI BADANIA POTRZEB SENIORÓW ZAMIESZKUJĄCYCH NA TERENIE ŁOMŻY PRZEPROWADZONEGO W OKRESIE 07.10. – 17.11.2024 R.

W badaniu dotyczącym potrzeb mieszkańców Łomży, wzięło udział 70 osób, spośród których **64,3%** stanowiły **kobiety**, zaś **35,7%** uzupełnionych ankiet to głos **mężczyzn**. Taki rozkład odpowiedzi między przedstawicielami poszczególnych płci, jest mniej więcej kompatybilny z ogólnopolską statystyką. W roku 2023 kobiety w wieku 60 lat i więcej stanowiły 58,1% osób starszych w Polsce. Wśród osób ankietowanych najwyższy odsetek (**55,7%**) stanowiły osoby w wieku **70-79 lat**, ponad dwukrotnie mniejsza **(25,7%)** była grupa respondentów należących do osób w wieku **60-69 lat**, zaś osoby w wieku **80 lat i więcej**, stanowiły **18,6%** badanych mieszkańców Łomży. Należy podkreślić, że niełatwym zadaniem jest dotarcie do osób w tzw. wieku czwartym, czyli do osób po 80-tym roku życia. Osoby przeprowadzające ankietę, sprostały temu zadaniu, dbając o to, by głos (opinie) każdej z grup wiekowych seniorów, był w ankiecie obecny.

W metryczkowej części ankiety znalazło się również pytanie o poziom wykształcenia ankietowanych. Zgromadzone dane wskazują, że **64,3%** respondentów ukończyło **szkołę średnią lub zawodową**, **24,3%** posiada wykształcenie **wyższe**, zaś osoby z wykształceniem **podstawowym** stanowiły **11,4%** badanych mieszkańców Łomży. Rozmówcy byli również proszeni o wskazanie, jaka jest ich sytuacja życiowa. Z danych wynika, że **62,9%** respondentów prowadzi **jednoosobowe gospodarstwo domowe** (mieszka sam/sama), **32,9%** badanych **mieszka ze współmałżonkiem(ą) lub z innymi krewnymi**, zaś **4,3%** mieszka z przyjaciółmi, osobami niespokrewnionymi.

Pierwsze pytanie mające pomóc w diagnozie potrzeb osób starszych w Łomży brzmiało: **Czy Pana/Pani zdaniem potrzeby i problemy osób starszych w gminie, w której Pan/Pani mieszka, są zauważane?**

Na podstawie uzyskanych informacji można powiedzieć, że zdecydowana większość **respondentów (78,6%)** udzielił na tak postawione pytanie odpowiedzi **twierdzącej** (suma głosów zdecydowanie tak: 18,6% oraz raczej tak: 60%). **Przeciwnego** zdania było **12,8% badanych**, zaznaczających odpowiedź: raczej nie: 11,4% lub zdecydowanie nie: 1,4%. Ponadto **8,6%** rozmówców miało trudność w zajęciu jednoznacznego stanowiska w badanej sprawie i odpowiedział: **trudno powiedzieć**.

Kontynuacją pytania dotyczącego zauważania potrzeb i problemów osób starszych, było **pytanie o ich rozwiązywanie i zaspokojenie**. I jak się okazuje, w tym

zakresie badani mieszkańcy wyrazili opinię podobnie korzystną włodarzom Łomży. Zdaniem **74,3%** rozmówców (suma głosów raczej tak: 70% i zdecydowanie tak: 4,3%) potrzeby i problemy osób starszych w Łomży **są rozwiązywane i zaspokajane**. **Przeciwnego zdania** było **20%** respondentów wskazujących, że raczej (17,7%) lub zdecydowanie (2,9%) jest w tym zakresie wiele do zrobienia. W przypadku tego pytania, odsetek ankietowanych, którzy mieli trudność w zajęciu stanowiska w badanej kwestii (zaznaczając odpowiedź: trudno powiedzieć) wynosił **5,7%**. Okazuje się zatem, że zauważanie trudności i potrzeb doświadczanych przez osoby starsze, w opinii badanych mieszkańców Łomży, zdaje się iść w parze z podejmowaniem wysiłków i aktywności na rzecz ich rozwiązania czy zaspokojenia.

OPINIE BADANYCH NA TEMAT ZASPOKOJENIA POTRZEB SENIORÓW W ZAKRESIE ZDROWIA

Kolejne pytania ankiety dotyczyły potrzeb i problemów osób starszych w poszczególnych obszarach ich codziennego funkcjonowania. Pierwszym eksplorowanym obszarem było zdrowie.

Generalnie rzecz biorąc opinie badanych mieszkańców Łomży sugerują, że w zakresie potrzeb zdrowotnych seniorów, w badanej gminie, wiele aktywności zostało już zrealizowanych. Przykładowo **74,3%** respondentów jest przekonanych o tym, że **zapewniona jest możliwość bezproblemowego dotarcia do placówek służby zdrowia, 68,4%**wyraziło zadowolenie **z dostępu do edukacji zdrowotnej, czyli kształcenia seniorów przez profesjonalistów edukacji zdrowotnej, 54,3%** badanych jest usatysfakcjonowanych dostępem do **bezpłatnych spotkań czy szkoleń z zakresu zdrowego stylu życia,** jak też identyczny odsetek badanych wskazał na występujące **profesjonalne i życzliwe podejście kadry usług zdrowotnych wobec seniorów.** Co więcej, w opinii **48,6%** badanych mieszkańców Łomży, osoby starsze mają zapewniony **dostęp do wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego i ortopedycznego.** A co w opinii badanych mieszkańców Łomży wymaga podjęcia działań naprawczych czy interwencyjnych?

Dominowały głosy sugerujące, że na terenie Łomży brakuje **szybkiego dostępu do poradni specjalistycznych (92,9% wskazań)** oraz **szybkiego dostępu do poradni czy oddziałów geriatrycznych (74,3%)**. Istotnym problemem w opinii **57,1%** badanych mieszkańców Łomży **jest dostęp do bezpłatnej psychoterapii adresowanej do seniorów**. Warto jednocześnie podkreślić, że **40%** badanych miało trudność w ustosunkowaniu się wobec potrzeby, którą jest **brak barier architektonicznych w większości obiektów publicznych**, więc zaznaczało odpowiedź: trudno powiedzieć. Podobnie problematyczną była ocena dostępu do **spotkań w ramach**

białych sobót i niedziel na terenach wiejskich. W opinii **47,1%** respondentów potrzeba ta nie jest zaspokojona, zaś **45,7%** zaznaczyło w tym zakresie odpowiedź: trudno powiedzieć.

Poprosiliśmy również badanych o wskazanie, które z wymienionych potrzeb zdrowotnych seniorów należy uznać za priorytetowe i uczynić je przedmiotem natychmiastowego działania. Wśród licznych wskazań w opinii badanych pierwszoplanową potrzebą jest zapewnienie szybkiego dostępu do poradni specjalistycznych. Wśród innych palących potrzeb jest zapewnienie szybkiego dostępu do poradni i oddziałów geriatrycznych, do bezpłatnej psychoterapii adresowanej do seniorów czy też do bezpłatnych badań profilaktycznych. Nietrudno zauważyć, iż zgłaszane przez respondentów potrzeby nie mają przymiotu „skomplikowanych" i są ponadto umocowane w katalogu podstawowych praw człowieka.

OPINIE BADANYCH NA TEMAT ZASPOKOJENIA POTRZEB SENIORÓW W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA

Kolejną diagnozowaną potrzebą, była potrzeba bezpieczeństwa. W tym zakresie, badani mieszkańcy Łomży równie często wskazali zarówno na zadowolenie jak i niezadowolenie ze stopnia realizacji diagnozowanej potrzeby albo wskazywali, że trudno im zająć jednoznaczne stanowisko w analizowanym wymiarze.

Wśród potrzeb, które zdaniem badanych są zaspokojone znalazły się przykładowo **dostęp do spotkań i bezpłatnych szkoleń dotyczących sposobów działania oszustów, prowadzonych np. przez policję (71,4% wskazań)** czy też **dostęp do szkoleń dotyczących przemocy w rodzinie (51,4%).** Za zadowalające można również w opinii **47,1%** respondentów uznać **wyposażenie osób starszych w odblaski zwiększające ich widoczność na drodze.**

W przypadku pozostałych diagnozowanych potrzeb, badani mieszkańcy Łomży wyrażali albo krytyczną albo niejednoznaczną odpowiedź. Co było problematyczne w jednoznacznej ocenie? Okazuje się, że trudność sprawiła ewaluacja stopnia **dostępu do telefonu zaufania – 47,1%** badanych zaznaczyło w tym zakresie odpowiedź: trudno powiedzieć. Niejednoznaczne stanowisko pojawia się również w ustosunkowaniu się badanych wobec odpowiedzi dotyczącej **spotkań i bezpłatnych szkoleń dotyczących zawierania umów przez telefon oraz zakupów na pokazach.** Okazuje się bowiem, że identyczny odsetek badanych, **tj. 37,1%** wskazał, że potrzeba ta jest i nie jest zaspokojona na wystarczającym poziomie. Co istotne, badani nie mieli trudności w wyrażeniu jednoznacznie krytycznej opinii na temat możliwości **korzystania z bezpłatnych kursów samoobrony** (**62,9%** z nich wskazało,

że takiej możliwości nie ma) czy **wykorzystania autobusów szkolnych do przewozu osób starszych oraz zakup busów ze środków PEFRON dla osób z niepełnosprawnością - 48,6%** wskazało, że potrzeba ta nie jest zaspokojona.

W odniesieniu do potrzeb z zakresu bezpieczeństwa, podobnie jak było to w przypadku zdrowia, poprosiliśmy badanych o wskazanie trzech najpilniejszych potrzeb. Respondenci głównie wskazywali na konieczność zorganizowania szkoleń zarówno tych uwrażliwiających na sposoby działania oszustów, jak też dotyczących przemocy w rodzinie lub wyjaśniających kruczki prawne umów zwieranych przez telefon czy podczas zakupów na pokazach. Na podium znalazła się również możliwość korzystania z bezpłatnych kursów samoobrony, wyposażenie osób starszych w odblaski, jak również wykorzystanie autobusów szkolnych do przewozu osób starszych. Wydaje się zatem, że mieszkańcy Łomży, dzięki zapewnieniu im możliwości podnoszenia wiedzy i kompetencji podczas adresowanych do nich szkoleń, mają szansę zwiększyć poczucie własnego bezpieczeństwa, czyli jednej z podstawowych potrzeb człowieka.

OPINIE BADANYCH NA TEMAT ZASPOKOJENIA POTRZEB SENIORÓW W ZAKRESIE POMOCY SPOŁECZNEJ

Trzecim badanym obszarem były potrzeby w zakresie pomocy społecznej. Zapytani o stopień ich realizacji w odniesieniu do osób starszych, mieszkańcy Łomży, zajęli identyczną postawę jak w przypadku wyżej opisanego zagadnienia. To znaczy, badani jednakowo często pozytywnie ocenili działania właściwych organów na rzecz zaspokojenia potrzeb seniorów w zakresie pomocy społecznej, jak też z podobną częstotliwością wskazywali, co ich zdaniem wymaga działań naprawczych.

Pozytywną opinię uzyskały takie potrzeby jak: **dostęp do zniżek i ulg w opłatach rachunków oraz bezpłatne leki dla osób potrzebujących (57,1%** wskazań**), możliwość uzyskania pomocy finansowej lub rzeczowej z Ośrodka Pomocy Społecznej (48,6%)**, czy **dostęp do informacji na temat funkcjonujących instytucji pomocy i świadczonych przez nie usługach (48,6%)**.

Potrzeby, wobec których badani mieszkańcy Łomży zajęli krytyczne stanowisko to: **możliwość korzystania z osiedlowych punków samopomocowych (67,1%), dostęp do bezpłatnych (lub w preferencyjnych cenach) usług opiekuńczych (60%)** czy też **dostęp do wolontariatu rówieśniczego (52,9%).** Z perspektywy badanych usprawnienia wymaga również zapewnienie **możliwości korzystania z bezpłatnego transportu dla osób mających problemy z poruszaniem się (48,6%)** czy też zapewnienie **dofinansowania do wypożyczenia sprzętu rehabilitacyjnego (38,6%).**

Co zdaniem badanych mieszkańców Łomży, w pierwszej kolejności wymaga interwencji właściwych organów samorządowych, odpowiedzialnych za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej? Najczęściej wskazywaną była konieczność zapewnienia dostępu do zniżek i ulg w opłatach rachunków, dalej – umożliwienie korzystania z osiedlowych punktów samopomocowych czy rozwijania wolontariatu rówieśniczego. Wielu ankietowych zwracało również uwagę na potrzebę podjęcia działań na rzecz upowszechnienia informacji na temat funkcjonujących instytucji pomocy i świadczonych przez nich usługach oraz umożliwienia korzystania z bezpłatnego transportu dla osób mających problemy z poruszaniem się.

OPINIE BADANYCH NA TEMAT ZASPOKOJENIA POTRZEB SENIORÓW W ZAKRESIE AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ I ZAWODOWEJ

Badania dotyczące potrzeb osób starszych mieszkających na terenie poszczególnych gmin, podejmowały również temat aktywności społecznej i zawodowej. Analiza zgromadzonego materiału wskazuje, że w opinii badanych mieszkańców Łomży, zaspokojenie potrzeb seniorów w tym zakresie, w większość aspektów jest zadowalające i wychodzi naprzeciw oczekiwaniom seniorów i ich potrzebom.

Potrzebą pozytywnie ocenioną przez zdecydowaną większość badanych **(82,9%)** była **możliwość aktywnego udziału w uroczystościach państwowych,** zaś ¾ **(75,7%)** respondentów wyraziło przekonanie o zapewnionym **wsparciu działalności lokalnych zespołów muzycznych tworzonych przez osoby starsze**. Badani pozytywnie ocenili również **możliwość korzystania z oferty Klubu Seniora mającego propozycje działań również dla mężczyzn (68,6% wskazań**), **z oferty kulturalnej w godzinach przedpołudniowych i w preferencyjnych cenach** (**67,1%)** czy też **z działań międzypokoleniowych** (**62,9%).** Nieco rzadziej badani pozytywnie ocenili **możliwość korzystania z wycieczek krajoznawczych lub wczasów pobytowych w preferencyjnych cenach (58,6%)** czy też **zaangażowanie seniorów w działania z zakresu budżetu obywatelskiego (50%).**

Problematyczną w ocenie była dla badanych mieszkańców Łomży możliwość korzystania **ze świetlic osiedlowych czy wiejskich.** Z badań wynika, że w opinii **55,7%** respondentów potrzeba ta nie jest zaspokojona, choć **41,4%** z nich miało w tym zakresie trudność z zajęciem jednoznacznego stanowiska, więc zaznaczało odpowiedź: trudno powiedzieć. Podobnie rzecz wygląda z opinią na temat **dostępu do szkoleń dostosowujących kompetencje i kwalifikacje seniorów do potrzeb rynku pracy i zmieniających się warunków otoczenia (61,4%** badanych zaznaczyło odpowiedź: trudno powiedzieć), **czy też dostępu do kształcenia informatycznego**

i wykorzystania nowych technologii. W przypadku tej ostatniej odpowiedzi, identyczny odsetek badanych, czyli **31,4%** uznał tę potrzebę za zaspokojoną albo niezaspokojoną, zaś **37,2%** respondentów wskazało, że trudno to ocenić.

Zapytaliśmy również badanych, które potrzeby dotyczące aktywności społecznej i zawodowej, powinny być ich zdaniem, w pierwszej kolejności przedmiotem troski właściwych organów? Na podstawie uzyskanych odpowiedzi można zarekomendować, by władze samorządowe podjęły aktywności na rzecz zwiększenia dostępu do oferty kulturalnej w godzinach przedpołudniowych i w preferencyjnych cenach, zwiększenia możliwości korzystania ze świetlic osiedlowych, zatroszczyły się o dostęp do kształcenia informatycznego adresowanego do seniorów oraz uwzględniły w planowym budżecie środki, na dofinansowanie wycieczek krajoznawczych lub wczasów pobytowych seniorów w preferencyjnych cenach.

OPINIE BADANYCH NA TEMAT ZASPOKOJENIA POTRZEB SENIORÓW W ZAKRESIE KOMUNIKACJI

Ostatnim z analizowanych obszarów potrzeb osób starszych były potrzeby w zakresie komunikacji. Na podstawie zgromadzonych danych można powiedzieć, że jest to płaszczyzna, która w opinii badanych mieszkańców Łomży, działa dobrze, wiele z analizowanych wymiarów komunikacji, zostało przez badanych zaopiniowanych jako zaspokojone w zadowalającym stopniu. Niemniej, są też sprawy, które w opinii badanych wymagają poprawy albo trudno je jednoznacznie ocenić. Przykładem tej ostatniej sytuacji jest postawa badanych wobec potrzeby, którą jest **możliwość współtworzenia przez osoby starsze cyklicznych programów w mediach.** Okazało się bowiem, że **47,1%** badanych uznało potrzebę tę za niezaspokojoną, przy jednoczesnym wyrażeniu przez **37,2%** badanych wątpliwości, jak sprawa ta wygląda i zaznaczeniu odpowiedzi: trudno powiedzieć.

Niemniej, analiza zgromadzonego materiału wskazuje, że w opinii **71,4%** badanych, mieszkańcy Łomży mają zapewniony **łatwy i szybki dostęp do informacji o sprawach ważnych dla osób starszych, np. w postaci tablicy ogłoszeń**, **55,7%** wskazało, że **język przekazywanych informacji jest prosty i zrozumiały,** zdaniem **75,3%** ankietowanych **zapewniony jest dostęp do rocznego kalendarza planowanych imprez społecznych i kulturalnych.** Badani pozytywnie ocenili ponadto **przepływ informacji między seniorami a władzą samorządową i instytucjami działającymi na rzecz seniorów (50% wskazań).** Trzeba też zaznaczyć, że w opinii **61,4%** władze samorządowe powinny podjąć działania na rzecz zapewnienia nieistniejącego na dziś **dostępu osób starszych do strony internetowej im dedykowanej,** a dokładnie połowa

(50%) badanych rekomendowała dostęp do **informacji dotyczących osób starszych w formie gazety**.

Podobnie jak było to w poprzednich obszarach, w odniesieniu do potrzeb z zakresu komunikacji, rozmówcy również zostali poproszeni o wskazanie trzech priorytetowych potrzeb odnoszących się do komunikacji. Okazało się, że mimo tak licznych, pozytywnych ocen podejmowanych dotąd działań, badani potrafili wskazać co wymaga udoskonalenia. Na podium znalazły się przede wszystkim: potrzeba łatwego i szybkiego dostępu do informacji w postaci gazety zawierającej informacje dotyczące osób starszych czy też do strony internetowej im dedykowanej. Kluczowy jest zatem dostęp do informacji, który w opinii badanych mieszkańców Łomży może funkcjonować lepiej. Wynika z powyższego, iż w opinii mieszkańców Łomży dołożenie starań na rzecz usprawnienia sposobu komunikacji między seniorami a władzą samorządową i organizacjami działającymi na rzecz osób starszych, może realnie przyczynić się do rozwiązania problemów pojawiających się w codzienności osób starszych.

I na koniec, zadaliśmy ankietowanym pytanie, na kim, ich zdaniem powinien spoczywać obowiązek zaspokojenia potrzeb osób starszych? Respondenci mogli wskazać maksymalnie trzy podmioty.

Analizując uzyskane dane można powiedzieć, że w opinii badanych, obowiązek podjęcia aktywności na rzecz zaspokojenia potrzeba osób starszych, spoczywa przede wszystkim **na samorządach powiatowych i gminnych oraz innych jednostkach organizacyjnych.** Odpowiedź tę zaznaczyło **92,9%** badanych. Drugą co do częstotliwości wskazań była **rodzina (78,6%),** zaś na trzecim miejscu znalazły się **specjalnie zatrudnione osoby (65,7%),** którym badani powierzyliby odpowiedzialność za zaspokajanie potrzeb osób starszych. Na uwagę zasługuje również fakt, iż w opinii **25,7%** badanych w aktywności podejmowane na rzecz zaspokojenia potrzeba osób starszych należy angażować **środowisko lokalne, czyli znajomych czy sąsiadów** czy też **organizacje pozarządowe (21,4%).** Najrzadziej, badani wyrażali przekonanie, że w realizacji aktywności na rzecz zaspokojenia potrzeb osób starszych sprawdzi się **Rada Seniorów** – jedynie **12,9%** badanych wyraziło taką opinię.

Na podstawie opisanych wyników badań przeprowadzonych wśród mieszkańców Łomży, z pełnym przekonaniem można uznać, że wiele potrzeb osób starszych mieszkających na jej terenie, zostało już zaspokojonych dzięki podjęciu stosownych interwencji. Nie oznacza to jednak, że nie można znaleźć obszarów wymagających udoskonalenia. Zadanie to w opinii respondentów spoczywa na barkach wielu podmiotów. Mądre połączenie zasobów samorządowych i rodzinnych oraz tych tworzonych przez specjalnie zatrudnione osoby, może stanowić skuteczną

receptę na liczne wyzwania generowane postępującym procesem starzenia się ludności Łomży.